

Skaitymas- kelias į gerus mokymosi rezultatus

Jeigu jūsų vaikas gerai skaito – jums pasisekė, o jei jis tai daro noriai – esate laimingas tėtis ar mama, nes jūsų vaikas turi galimybę persikelti į pasaulį, kuriame jis dar nėra buvęs ir į kurį galima persikelti tik įdėmiai skaitant knygas. Jis turi galimybę išgyventi jausmus, kurie džiugino ar liūdino kažkada gyvenusius žmones ir taip praturtinti savo sielą. Jis turi galimybę savarankiškai kaupti žinias ir pakelti savo žmogiškąją vertę. Jis turi puikios ateities galimybę, nes skaitydamas jis mokosi mąstyti, turtina žodyną, tobulina dėmesio sukaupimo įgūdžius, kaupia įvairias idėjas ir lavina vaizduotę. Pagaliau skaitantis vaikas visada turės įdomų užsiėmimą.

Bet geri skaitymo įgūdžiai - kaip ir visi geri dalykai - neatsiranda savaime. Skaitymas – ne savaime išmokstama, o pastangų reikalaujanti protinė veikla. Raštas yra užkoduota kalba. Gebėjimas skaityti yra sudėtingas daugiapakopis procesas, kurio metu

vaikas turi matyti ir atpažinti raides,
sieti jas į žodžius,
atsiminti, ką perskaitė,
suvokti, kas pasakyta.

Sutrikus nors vienai informacijos apdorojimo funkcijai, sutrinka visas skaitymo procesas. Jei kas nors jums sakys, kad vaikas „ir taip“ išmoks skaityti – netikėkite. Pasaulyje daugybė prastai skaitančių žmonių. Jie nėra kvailiai, bet skaitymas jiems neįveikiamas dalykas.

Skaitymo mokymasis prasideda kiekvienam vaikui skirtingai. Žingeidus vaikas pats pastebės užrašus gatvėje ir klausinės, kas tai. Jei turėsite kantrybės paaiškinti, kad tai raidės ir kokios jos – tai bus pirmoji informacija apie skaitymą. Kitą kartą vaikas pats klaus, kokios raidės ant knygutės viršelio ar žaidimo kortelės. Palaipsniui jis pats pradės vardinti matomas raides ir taip įveiks pirmą būtiną skaitymo sąlygą – pažins raides. Jei šešiametis raidės nedomina – jo laukia mokymosi sunkumai, nes į mokyklą vaikas turi ateiti pažindamas spausdintines raides. Padėkite mažyliui – dėliokite dėliones su raidėmis, lipdykite iš plastilino ar braižykite smėlyje, pieškite dideles ir mažas, spalvotas ir juodas. Bandykite sudominti ir paskatinti, nes reikalavimai čia nelabai padės.

Jeigu jūsų šešiametis pažįsta daugumą raidžių, nėra garantijos, kad jis lengvai išmoks skaityti. Skaitant reikia raides sieti į žodžius, o tam būtini išlavėję garsinės analizės ir sintezės procesai, kurie vyksta tam tikrose galvos smegenų žievės srityse. Mokslinėje literatūroje tai vadinama girdimuoju suvokimu. Esant normaliai vaiko raidai, girdimų žodžių garsų eilę vaikas pradeda suvokti ketvirtaisiais - penktaisiais gyvenimo metais. Bet nemaža dalis vaikų ir septintaisiais metais sunkiai skiria panašiai skambančius kalbos garsus, negali nustatyti, kuris žodžio garsas pirmas, antras ar trečias. Kol nebus pakankamai išlavėjęs girdimasis suvokimas, vaikas niekaip negalės išmokti nei skaityti, nei rašyti.

Padėsite vaikui, jei klausinėsite, koku garsu prasideda daikto pavadinimas, tetos, draugo ar gyvūnelio vardas, jei paišysite pirmąsias daiktų pavadinimų raides prie paveikslėlių ar dėliosite žodžius iš raidžių. Padėsite, jei nuolat klausinėsite, kiek žodžių pasakėte, kokį žodį pasakėte pirmiausia, jei kartosite žodžius, tariamus skiemenimis.

O jei jūsų vaikas pirmokas ir verkia, kai reikia išmokti skaityti vadovėlio puslapį, tikriausiai jis ir kankinasi dėl neišlavėjusio ar sutrikusio girdimojo ar regimojo suvokimo. Pastumkite vadovėlį į šalį ir liepkite dėlioti žodžius iš raidžių, liepkite savarankiškai užrašyti paveikslėliuose nupieštų daiktų pavadinimus, nurodykite klaidas ir rašykite iš naujo. Junkite skiemenis į žodžius ir skaidykite juos skiemenimis. Darykite tai kasdien, nekreipdami dėmesio į protestus ir atsisakbinėjimus. Net tada, kai atrodo viskas beprasmiška ir patys norėsite verkti kartu su vaiku. Po pusmečio atkaklaus darbo ledai pajudės ir vaikas į mokyklą eis su šypsena.

Pirmoje ir antroje klasėje vaikai turi išsiugdyti gebėjimus sieti raides su kalbos garsais ir suprasti, kas parašyta. Reikia suvokti daugybę dalykų: pastebėti smulkius raidžių elementus, skirti didžiąsias ir mažąsias raides, matyti kablelius, taškus, nepamesti eilutėse. Tam reikia gerai išlavinto regimojo suvokimo. Sutrikusį regimąjį suvokimą turi nedaug vaikų, dažniausiai jį galima išlavinti. Tiesa, skaitymą tai apsunkina: toks vaikas visada skaito lėčiau, daro daugiau klaidų, retai išmoksta skaityti sklandžiai.

Bet skaitymo tikslas – užrašytos informacijos suvokimas. O išmokti sąmoningo skaitymo žymiai sunkiau, nei skaitymo technikos. Suprantame tik tiek, kiek turime žinių apie supantį pasaulį. Jas vaikas pradeda kaupti nuo pirmųjų savo gyvenimo dienų. Vaikas gyvena tuo, kuo gyvena jo šeima. Jam svarbu tai, kas svarbu mamai ir tėčiui. Todėl ir literatūriniai, ir aplinkos pažinimo tekstai vieniems vaikams lengvai suvokiami, o kitiems – nesuprantamų žodžių kratinys, nes vaikai pasaulį suvokia vaizdais, tik vėliau išmokstama mąstyti žodžiais ir sąvokomis. Skaitymas ir yra ta veikla, kuri padeda vaikui praplėsti savo pasaulio suvokimo žinias. Pažinau šešiametį, kuris, išgirdęs suaugusiųjų pokalbyje nežinomą žodį, ropšdavosi ant kėdės, atsiversdavo enciklopediją ir susirasdavo paaiškinimą. Arba paklausdavo nuomonės apie jam patikusią knygą. Dabar jis - mokslininkas.

Nėra vieno recepto, kaip geriausia mokyti skaityti. Mokslininkai pateikia daugybę skirtingų rekomendacijų. Visi sutaria tik dėl vieno – geri skaitymo ir skaitomo teksto suvokimo gebėjimai susiformuoja tik tada, kai vaikas daug skaito.

Taigi, jeigu norite matyti savo vaiką laimingą, nesitikėkite, kad mokykla jį visko išmokys. Mokykloje jis sužinos, ką reikia daryti, kad išmoktų, o mokyti teks pačiam. Į mokyklą vaikas eis noriai tik tada, kai jo mokymosi gebėjimai bus panašūs, kaip ir kitų vaikų. Kitaip klausysitės skundų apie skaudantį pilvuką ar blogus draugus, nes jis bus nepatenkintas, kad kiti daug ką geba geriau už jį.

Ir nemanykite, kad sėkmingai besimokantys vaikai gimę po laiminga žvaigžde. Tikriausiai jų tėvai nuo pat mažens skyrė daug dėmesio ir laiko jų lavinimui. Tyrimų ir įvairių apklausų duomenys rodo, kad gerus skaitymo įgūdžius turi tie vaikai, kurių tėvai daug skaito. Vaikų, kuriems tėvai skaitė nuo mažens, žodynas žymiai platesnis, nei tų, kurių namuose nebuvo skaitoma.

Nuo ketvirtos klasės skaitymas turi tapti žinių kaupimo įrankiu – baigiasi pasiruošimas mokymuisi ir pereinama prie dalykų mokymosi. Jeigu per ketverius metus vaikas neišsiugdo gerų skaitymo įgūdžių, jis praranda galimybę įdomiai praleisti septynerius mokymosi metus- jis kasdien susidurs su sunkumais, nes daugiausia žinių reikia įsisavinti skaitant... Skaitymas protui – tolygu fiziniai pratimai kūnui. (Dž. Adisonas)“

Jeigu jūsų vaikas pradinukas, jūs dar turite laiko padėti vaikui suvokti, kad geras skaitymas būtinas jo ateičiai.

- Nepamirškite, kad tik nuolat skaitydamas vaikas tobulės. Kontroliuokite, kad vaikas skaitytų kasdien. Jei jam sunkiai sekasi, prašykite, kad skaitytų jums garsiai.
- Vaikui skaitymas bus svarbus tik tada, jeigu jis bus svarbus ir jums. Raskite laiko paskaityti kartu su vaiku dovanotą knygą, paskaitę kartu pradžia, prašykite, kad jums pasakotų tolesnius įvykius.

- Įvertinkite vaiko pastangas. Net tada , kai jam prastai sekasi, bet vaikas stengiasi, jį nuolat girkite. Kuo daugiau vaikas patirs teigiamų emocijų, tuo labiau jis stengsis.
- Darykite sutartis. Už perskaitytas knygas (puslapius , pastraipas) apdovanokite, dėliukitės. Domėkitės, kokias knygas skaito ir ar jos tikrai tos, kurios ugdo jo gebėjimus. Tarkitės su vaiko mokytojais.
- Nemanykite, kad vaiko skaitymu pasirūpins mokytojai. Jie moko daugybę vaikų ir negali visiems padėti. Jie moko tik kurį laiką. O skaitymo įgūdžiai būtini jūsų vaikui ir jų reikės visą gyvenimą.

Vaikai dar negali suprasti tikrosios įgytų gebėjimų vertės. Jiems svarbi tik šiandiena. Visų mūsų pareiga mokyti išsikelti realius ateities tikslus ir padėti link jų artėti, kad ir nedideliais žingsniais. Kol vaikai nedideli ir žengia netvirtai, juos laikome už rankos. Tą patį darykime ir padėdami vaikui mokytis skaityti. „Žmogų išsilavinusį daro tik jo paties vidinis darbas, kitaip sakant, savarankiškas apmąstymas, išgyvenimas, pajutimas visko, ką sužino iš kitų žmonių arba iš knygų.“ (N. Rubakinas) Laiku paskatinę savo vaiką išmokti gerai skaityti, jūs parodysite jam kelią į išsilavinimą.

Salantų gimnazijos logopedė metodininkė Irena Linauskaitė